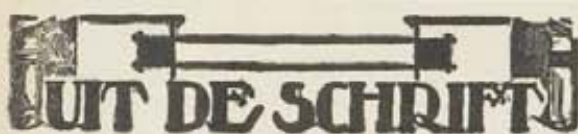

kreet worden, wij déze altijd naar twee kanten uitwijst. Tillich plaatst tegenover de dialectische theologie als zijn meening, dat onze existentie niet satanisch is; want het satanische zou elke konkrete levenswerkelijkheid vertéren. Niet het satanische, maar alleen het daemonische kan in de geschiedenis concreet worden. Want „daemonisch” noemt Tillich een macht, die „heiligh” is en toch tegelijk God weerstreeft, die het leven „draagt” en toch óók het leven tot op zekere hoogte verniet. Zooeven bleek reeds, dat naar Tillich's meening het leven niet verstoord is, (voltooid tegenwoordige tijd); maar daar moet nu iets aan toegevoegd worden: het daemonische is toch wel een macht, die daarin verstrend en verwoestend optreedt (onvoltooid tegenwoordige tijd). Het daemonische heeft het element van „vormversterking” in zich; maar deze laatste „vorm”-versterking, deze „gestalte”-versterking komt dan niet van buiten af. Zij berust óók niet op eenig gebrek, of op eenige onmacht onzerzijds. Zij komt op uit den diepen grond van die „gestalten”, „die levensvormen” zelf. De vorm-, de gestalte-versterking komt op uit dezelfde levensgestalten, dezelfde levensvormen, die ook zelf aan de versterking onderworpen zijn. Alléén het daemonische heeft dus een plaats in de konkrete geschiedenis. Maar — het behoort dan ook daartoe. Het behoort tot het wezen der geschiedenis. Want Tillich ziet daarin de „spanning” tusschen het beginsel van de vormgeving en van de vormverwoesting in ons mensche-lijk leven, in de geschiedenis.

K. S.

Een schrale maaltijd.

„Zij eten de zonde Mijns volks”.
Hosea 4:8.

Dit woord des Heeren ten aanzien van de priesters der altaren van den eigenwilligen godsdienst te Bethel en te Dan, geldt in vollen nadruk ook van de ongelovigen in onzen tijd. Met argus-oogen bespieden zij de belijders van den Christus; zij verblijden zich in hun zwakheden en hebben er een vermaak in, als dezen vallen in overtreding. De zonden van Gods volk dienen den ongelovigen als een slijpsteen, waarop zij hun wapenen scherp-ten. „Die vromen zijn óók al niets beter dan anderen”, zoo roepen zij luide met zelfvoldoening. En terwijl zij het kwaad breed uitmeten en schrikkelijk vergrooten, krijten zij met schamperen glimlach alle christenen uit als misleiders en bedriegers. „Zij eten de zonde Mijns volks”. Met verslindende gulzigheid vallen zij er op aan. Deze schrale kost houden zij voor een vetten maaltijd.

Verworden moeten wij ons daarover niet. Ook Christus werd altijd en overal door de leerende oogen der Farizeën bespied. De Heilige Zone Gods was hun een voorwerp van smaad en laster. Geen leugen was te grof, geen beschuldiging te zwaar, die zij tegen Hem zich niet durfden veroorloven. Indien nu de Meester zelf steeds het mikpunt is geweest van de giftige pijlen der vijanden, hoe kunnen dan de discipelen verwachten daarvan verschoond te blijven! Temeer, wijl de zonde hen zoo lichtelijk omringt en zij dagelijks struikelen in vele. De geschiedenis toont met droeve feiten, dat zeer godvruchtige dienaars des Heeren onder zwarte wolken van grievende beschuldigingen hun weg naar de hemelse heerlijkheid moesten afleggen. Ook de uilmendsten van Gods kinderen zijn tegen de leugenachtige verdachtmakingen der vijanden niet gewaarborgd. Veeleer hebben dezen het in 't bijzonder juist op hen gemunt.

Nu zou het wel een geheel averechtsche rede-neering zijn, als een belijder ging zeggen, dat men zich daarover niet zoo ernstig behoefde te bekom-meren, omdat een Christen in het oog van de wereld het toch nooit goed maken kan. Dit zou slechts onachtzaamheid in den wandel veroor-zaken. En dan hadden de ongelovigen nog grooter jachtveld. Neen, ook al ontkomt een Christen aan de scherpe lastertongen der wereld niet, toch is het zijn dure plicht, zeer nauw toe te zien, hoe hij voorzichtig en onberispelijk wandelen zal, opdat men ten minste niet met recht en reden aanklachten en beschuldigingen tegen hem kunne inbrengen.

Is het diep krenkend te zien, hoe de ongelovigen van de struikelingen en zonden der belijders zich een vreugde-maaltijd aanrichten; de geloovige mag daartegenover zich troosten met het woord van den Heiland: „Zalig zijt gij, wanneer u de men-schen haten, en wanneer zij u afscheiden en smaden, en uw naam als kwaad verwerpen, om des Zoons des menschen wil. Verlijdt u in dien dag en zijt vroolijk; want zie, uw loon is groot in den hemel”, Lukas 6: 22 en 23. In dit „zalig zijt gij” ligt een heerlijk tegenwicht tegen den hoon van de ongelovigen.

Indien de wereldsche menschen uit de struikelingen en de zonden der geloovigen gaarne aan-leiding nemen om het volk Gods te smaden, hoe-veel te meer geven dan de mondbelijders en naam-christenen aan hen stokken in de hand. Bij 't naam-

christendom toch is alle godsdienstigheid een bloote vorm, die het leven des hart en in geen enkel opzicht raakt. Aan hun wangedrag ontleenen de vijanden ruimschoots redenen om in hun on-bekeerlijkheid te volharden.

De slordige levenswandel der belijders legt meer struikelblokken op den weg van wereldschgezinde menschen dan al de tegenwerpingen en smaad-redenen van heel de legerschare der ongelovige schrijvers. De naamchristenen in de kerk zijn „de londer voor Satans vonken”. Zij toch vertoonen niets dan een schijn, hoogstens een verminkt beeld van vroomheid. Aan hun godsdienstigheid is even we-nig smaak als aan het wit van een ei. Zij richten in de gemeente zeer groote schade aan, wijl zij telkens een geest van lauwerheid en flauwheid aan den dag leggen. Zij strekken het volk des Heeren tot droefheid en zijn vuurhaarden voor de laste-ring en de heiligschiennis van het ongelooft. De godvruchtige wandel der trouwe belijders is een aanklacht tegen de ongelovigen, die hen in de consciëntie pijnigt en tot nadenken kan stemmen. Maar ontrouwe en slordige belijders wekken bij menig ongelovige steeds meer afkeer van den dienst des Heeren.

Dit alles neemt echter niets weg van de diep schuldige en verblinde vijandschap des ongeloofts, dat steeds zoo druk in de weer is, om uit het wan-gedrag van ware of van schijnchristenen zich munt te slaan.

Maar het is valsehe munt. Want, het is toch zeer onbillijk, héél het Christendom te veroor-deelen op grond van wat men in afzonderlijke belijders aantreft. En dan nog wel van belijders, die in geen geval een zuivere toetssteen kunnen of mogen geacht worden. Immers de naamchristen kent zelf het innerlijk wezen van het Christen-dom niet.

Ook de Christen, die een slordigen levens-wandel leidt, kan nooit een billijke maatstaf zijn. Wie de kracht van het geloof, de waarachtigheid van het Christelijk leven aanschouwen en toet-sen wil, die neme niet de praat-christenen, noch de zwakke getuigen tot voorbeeld, — op het edele keur-legioen der martelaars vestige hij het oog, die door het geloof kloekmoedig de schrikkelijks-te folteringen hebben doorstaan en vaak met een juichtoon op de lippen de vlammen van den brand-stapel trossen. In hen wordt de allesover-winnende kracht van het geloof heerlijk openbaar.

Tegenover de martelaars schoot al de list en al het geweld des duivels te kort, om hen afvallig te maken. Niets, het afgrijselijkste zelfs niet, vermocht den blijden jubel des geloofs hun op de stervende lippen te smoren. Hier kan de kracht des geloofs door niemand worden ontkend. Zij wekt bij de vijanden zelfs verbazing — en verstomming.

Het oordeel der vijanden over de geloovigen is onwaar en ook uiterst eenzijdig. Mag het wel in eenige zaak een juist oordeel heeten, als men slechts op de zwakste en gebrekkige openbaringen let, en wie een loonbeeld mogen heeten voorbij zij, voor hen zelfs moedwillig de oogen sluit?

Al is 't, helaas, al te waar, dat onder de Christe-nen geveinsden zijn, en deze er wel altijd zullen blijven, dit kan en mag toch geen recht geven, om alle belijders van den Christus te veroordeelen. Judas Iskariot was een dief en een verrader, doch mag men daaruit afleiden, dat Johannes en Paulus het ook waren en dat al de Apostelen het zijn geweest?

De wereldsche mensch is volstrekt niet bij machte een rechtvaardig oordeel over den Christen te vellen. Hij oordeelt slechts, wat voor oogen is. Hij ziet wel het uiterlijk gedrag van Gods volk, maar is ten eenenmale vervreemd van hun inner-lijk geestelijk leven.

De ongelovige ziet hen wel in zonde vallen, maar ziet ze niet in berouw en smart met oprechte boetvaardigheid, die zonde voor den Heere belij-den, biddend om vergeving en genade door het bloed van Christus, dat van alle zonden reinigt.

Tot elk grondig oordeel is noodig een zaak te doorzien, zoowel in haar uiterlijke openbaring als in haar innerlijk wezen.

Het oordeel van de ongelovigen over de Chris-tenen is partijoig, onbillijk, oppervlakkig — en on-eerlijk.

De Heilige Schrift brandmerkt het met dit snij-dende woord: „Zij eten de zonde Mijns volks.”

J. P. T.

Over de dogmatische artikelen van 1837.

Prof. Dr F. W. Grosheide gaf verleden week op den tweeden dag der Afscheidings-herdenking een boeiend referaat over de Afscheiding en de theologie. Daarin kwam o.m. ter sprake de synode der Chr. Afscheiden Kerk van 1837. Deze synode nam verschillende besluiten, betreffende wat wij tegenwoordig noemen: de kerkorde, en ook be-treffende de leer. De laatste noemen we gemakshalve: de dogmatische artikelen van 1837.

Deze dogmatische artikelen zijn enkele jaren ge-leden door ds J. L. Schouten voor de aandacht van het gereformeerde volk geplaatst. Zonder te geheel voor zijn rekening te nemen — wat wel niemand doen zal — vond hij er toch veel in, dat overeenkomst vertoonde met de dogmatische beslissingen, die de Synode der Gereformeerde Kerken van 1905 te Utrecht heeft genomen.

Ds J. L. Schouten, man des vredes, en daarom bezig met het aan de orde stellen, en daarna ficiet verklaren van de verschillen, die er tusschen de Gereformeerde Kerken en de Chr. Geref. Kerk in-zake de leer heeten te bestaan, — ds Schouten, zeg ik, publiceerde die uitspraken van 1837; lei daar-naast de beslissingen van 1905, en vroeg toen aan de Chr. Geref. leiders: gij beweert nu altijd, dat ge met ons niet kunt en moogt samengaan van-wege 1905; maar zie eens hier, de Afscheidenen hebben reeds in 1837 veel gezegd, dat op onze be-weringen van 1905 sterk lijkt: waarom konden dus de afscheiden vadersen wel kerkelijk samenleven met menschen, die zoo dachten als in 1837 is uit-gesproken, en kunt gij het niet? Is uw houding wel naar die der vaderen?

Wat ds Schouten schreef, trok algemeen de aandacht.

Ook die van De Wekker.

Dit blad evenwel merkte op, dat die geref. pers toch wel heel onoordeelkundig schreef. De heden-daagsche Chr. Geref. Kerk handelde inderdaad wel in den geest der vaderen. Want wist die geref. pers nu heusch niet, dat die besluiten van 1837 waren teruggenomen in 1840? De Wekker was zeer benieuwd, of de geref. pers den moed zou hebben, te antwoorden op wat het blad opmerkte.

Nu is dat laatste gebeurd. In De Bazuin schreef ik — ik meen — elf artikelen over deze kwestie. Waarvan ik natuurlijk nooit meer iets hoorde in De Wekker (ze waren trouwens ook niet voor dit orgaan geschreven). Ik betoogde daarin, dat wel de kerkrechtelijke bepalingen, maar niet de dogmatische artikelen waren teruggenomen in 1840. En dat dus de vraag van ds Schou-ten wel degelijk aan het geweten der chr. geref. voorgangers bleef voor-gelegd.

Al dien tijd is, naar ik verwachtte, door De Wekker gezweven over deze zaak. Verleden week evenwel bracht prof. Grosheide ze ter sprake.

Naar de bladen meldde, heb ik met prof. Gros-heide even over deze zaak van gedachten gewis-seld. Het scheen eerst, alsof tusschen prof. Gros-heide en mij op dit punt een bepaald meening-verschil heerschte; bij een daarna gevolgde be-spreking bleek dit evenwel niet zoo groot te zijn als eerst het geval scheen. Immers, al meende prof. Grosheide dat de chr. geref. synode in 1840 blij was, van de onrust, die 1837 gemaakt had, af te zijn, hij merkte toch op, dat ook z.i. de dog-matische artikelen in de Chr. Geref. kerk zijn blijven voortleven. Ik meen, al-zoo de opvatting van prof. Grosheide zuiver weer te geven; zoo niet, dan zal ik, desverlangd, een eventuele correctie natuurlijk doorgeven.

Het doet mij genoegen, dat ook prof. Grosheide daarom reden blijft zien, om de door ds Schouten gestelde vraag aan het geweten van de huidige chr. geref. voorgangers voor te leggen. Ze gaan nog altijd voort, kloven te graven; deze week heeft de praeses hunner laatste synode, ds Hilbers, zich zelfs laten verleiden — nog wel in een afschei-dingsherdenking — tot de betiteling van ds D. van Dijk als neo-calvinist. De heeren moeten het maar weten. Hoe het zij, in elk geval is duidelijk, dat, indien de Chr. Geref. Kerk van 1837 ook na 1840 meeningen heeft geleerd, of verdragen, die bizon-der veel lijken op wat door ons geleerd wordt, de huidige Chr. Geref. Kerk te meer schuldig staat, indien zij om dergelijke meeningen meent, gesepa-reerd te moeten blijven van hen, met wie de Acte van Afscheiding één wou wezen.

Nadat ik op bedoelde vergadering met prof. Grosheide had mogen van gedachten wisselen, was prof. dr A. Noordzij, eveneens aanwezig, zoo vriendelijk, mij enkele dingen mee te deelen, die ik tot nu toe niet wist, maar die mijn opvatting be-vestigen. Op mijn verzoek heeft prof. Noordzij schriftelijk vastgelegd wat hij mij vertelde; met diens verlof geef ik het hier weer:

De dogmatische artikelen van de Kerkenorde van 1837 zijn niet teruggenomen maar blauw blauw ge-laten. Vandaar dat de daarin uitgesproken gedachte niet alleen bleef voortleven maar richtsnoer kon blijven van ambtelijk handelen. Bewijs daarvan is, dat de predikant van de toen-malige Chr. Afg. gemeente van Rotterdam van mijn grootvader, toen deze met hem kwam spreken over den doop van zijn pasgeboren zoon Maarten, 19 Oct. 1840, eischte, dat deze instemming met de dogmatische formulering van 1837 zou uitspreken.

Toen deze weigerde, werd de doop geweigerd, waar-op mijn grootvader zich gewend heeft tot een der predikanten van de Ned. Herv. Kerk te Rotterdam. Dezen werd er op gewezen, dat grootvader geen lid was van de Ned. Herv. Kerk, ook niet bereid was antwoord te geven op de vraag, of hij wel geloofde, dat de waarheid „hier” werd geleerd. Toch werd in het doopen toegestemd, zoodat mijn vader in de Ned. Herv. Kerk gedoopt is.

Zie daarover Almanak F. Q. I. 1910, waarin een af-

tikel van F. op een lan-

Tot zoove-

eens over n.

Prof. Maas

gesproken v.

aanvraag v.

duurd hebbl

1840 voorbij

gehengen. I.

eischen, zoo

toon door

de historie

In den al

gedeeld, da

den tot d

het kruis

welke ter

schieden w

„doopvader

bij de Chr.

want de en

Afgesch. do

orde is we

kelen sta

Daarom m

meerden n

legen de v

dragen heb

formeerden

merken

Prof. Haitje

In ons vo

van Barth

Jezus Chris

We beloof

„perfectum”

waarom du

NIET past

Jezus Chris

Gereform

ven te spre

tus heilsw

het bekende

ziet, niet o

dat voor d

terugleiding

gave van h

„toepassing

had, nog v

Christus sti

was: de o

Pinksterfe

uit den he

hooging, zij

dat dit alle

dat Christu

weten, dat

wat Christu

zijn, indien

weten, dat

ment reeds

werk, dat

evenzeer o

bij voorbaa

hooging he

is te doen,

Gereform

niet „geree

den vollen

verhalen in

zoodra mer

te vergelijk

vertoond te

bij zijn, m

verder afge

van een „d

in den vol

zeggen, da

niet van

We hebb

over het p

„perfect

gereformee

is een misk

Heere Chri

Later m

Prof. Ha

De hoog

preekte er

slagen; we

Tekst wa

20, 21 (we

Redeneer

Mozes' v

Zoo ook d

Hiermee

ding opgek

het scheme

Want de

hebben nat

aan alle ka

Mozes) va

mocht wal

synode, w

honderd ja

van de syn

enkele jaren ge-
or de aandacht
inst. Zonder za-
aen — wat wel
r loch veel in
de dogmatische
Gereformeerde
genomen.
des, en daarom
en daarna fictief
er tusschen de
Geref. Kerk in
ds Schoulen, zeg-
i 1837; lei daar-
vroeg toen aan
ri nu altijd, dat
samengaan van
Afgescheidenen
dat op onze be-
rom konden du-
elijk samenleven
is in 1837 is uit-
Is uw houding

ik algemeen de

t die geref. per-
ireef. De heden-
leide inderdaad
it wist die geref.
sluiten van 1837
Nekker was zeer
oed zou hebben
opmerkte.
Bazuin schreef
er deze kwestie
iets hoorde in
ok niet voor dit
daarin, dat wel
en, maar niet
in teruggenomen
and s Schou-
geweten der
bleef voor-

ichte, door De
Verleden we-
ze ter sprake.
met prof. Gros-
edachten gewis-
heden prof. Gros-
paald meening-
na gevolgd be-
oo groot te zijn
ters, al meende
synode in 1840
gemaakt had, al
ok z. i. de dog-
Chr. Geref.
n. Ik meen, al-
side zuiver weer
lesverlangd, een
orven.

prof. Grosheide
oor ds Schoulen
van de huidige
leggen. Ze gaan
deze week heeft
ds Hilbers, zich
in een afschei-
g van ds D. van
noeten het maar
is duidelijk, dat
837 ook na 1840
agen, die bizon-
geleerd wordt,
er schuldig staat,
meent, gesepa-
met wie de Acte

ering met prof.
aanwzig, zoo
te deelen, die ik
ijn opvatting be-
prof. Noordtjij
ij vertelde; met

e Kerkenorde van
blauw blauw ge-
esproken gedach-
lichtsnoer kon-
tellen.
cant van de toer-
sterdam van mijn
van spreken over
Maarten, 19 Oct.
ming met de
g van 1837 zou

geweigerd, waar-
heeft tot een der
erk te Rotterdam
otvader geen lid
niet bereid was
hij wel geloofde
rd. Toch werd in
vader in de Ned.

10, waarin een ar-

tikel van Prof. Bouwman over mijn vader, berustend
op een langdurig onderhoud met mijn vader.

Tot zoover prof. Noordtjij. De Wekker moge er
eens over nadenken.

Prof. Maarten Noordtjij, van wiens doop hier
gesproken wordt, is geboren 19 Oct. 1840. Laat de
aanvraag van den doop eens enkele weken ge-
duurd hebben, in elk geval was de synode van
1840 voorbij, en was ze tevens nog verschen in het
geheugen. Hoe zou die predikant hebben kunnen
eischen, zóó als hij deed, indien de op zoo hoogen
toon door De Wekker gegeven constructie van
de historie juist was geweest?

In den almanak, bovenvermeld, wordt nog mee-
gedeeld, dat Maarten Noordtjij's ouders behoorden
tot de Gereformeerde Kerk onder
het kruis. M.a.w., juist tot die gemeenschap,
welke terwille van de bepalingen van 1837 ge-
scheiden was van de Chr. Afgescheiden Kerk. De
„doopvader" kon zijn kind nu weer presenteren
bij de Chr. Afgescheiden gemeente, meende hij;
want de crux was weggenomen. Maar de Chr.
Afgesch. dominee antwoordt: ja zeker, die kerk-
orde is weg, maar die dogmatische arti-
kel en staan nog recht overeind bij ons.

Daarom moeten de hedendaagsche Chr. Gerefor-
meerden niet langer tegen hun vaders strijden;
tegen de vaders, die binnen één kerkverband ver-
dragen hebben wat de hedendaagsche Chr. Gere-
formeerden als oorzaak van gescheiden leven aan-
merken.

K. S.

Prof. Haitjema over een „wachter op Zions muren". (III.)

In ons vorig artikel wezen we op een uitspraak
van Barth inzake den „vervulden tijd", waarmee
Jezus Christus „identiek" zou zijn.

We beloofden thans aan te wijzen, waarom het
„perfectum" daat staan een „perfectum praesens",
waarom dus een „VOLTOOID tegenwoordige tijd"
NIET past op het middelaarswerk van den Heere
Jezus Christus.

Gereformeerden zullen hierover niet veel behoe-
ven te spreken. Gereformeerden weten, dat Christus
heilsmerk nog niet volbracht is. Zij weten, dat
het bekende „het is volbracht" op den lijdensgang
ziel, niet op heel den middelaarsweg. Zij weten,
dat voor de verlossing van de wereld, voor de
terugleiding van Gods volk naar God, voor de over-
gave van het koninkrijk aan den Vader, voor de
„toepassing" van wat Christus' dood verworven
had, nog VEEL MEER gebeuren moet, dan dat
Christus stierf. Zij weten, dat daartoe óók noodig
was: de opstanding, en de hemelvaart, en het
Pinksterfeest, en de regeeringsdaad van Christus
uit den hemel, zijn ambtsbediening uit de ver-
hooring, zijn wederkomst ten oordeel. Zij weten,
dat dit alles evenzeer noodzakelijk is als het werk,
dat Christus in veredering gedaan heeft. Zij
weten, dat — hypothetisch gesproken — alles,
wat Christus voor ons deed, nóg zonder vrucht zou
zijn, indien één van deze schakels ontbrak. Zij
weten, dat evenzeer als God in het Oude Testa-
ment reeds de vruchten heeft toegerekend van het
werk, dat Christus nog op aarde ZOU volbrengen,
evenzeer ook thans nog God reeds nu de vruchten
bij voorbaat toerekent van wat Christus na de ver-
hooring heeft gedaan voor zijn volk, en nog bezig
is te doen, en nog zal moeten doen.

Gereformeerden weten dus: dat Christus nog
niet „gereed" is. Dat het middelaarswerk nog aan
den vollen gang is. Dat men het alleen maar kan
verhalen in den ON-voltooid tegenwoordigen tijd,
zoodra men het n.l. overziet in zijn geheel. Het is
te vergelijken met een drama, dat nog bezig is,
vertoond te worden. Als er enkele bedrijven voor-
bij zijn, maar het laatste bedrijf nog komen, of nog
verder afgewerkt moet worden, dan kan men WEL
van een „deel" van het drama in het „perfectum",
in den voltooid tegenwoordigen tijd spreken, en
zeggen, dat het gespeeld is, maar men kan dat
niet van „het" drama zelf zeggen.

We hebben hiermee natuurlijk nog niets gezegd
over het perfectum praesens. Maar tegen het
„perfectum", hebben we reeds bezwaar. Alle
gereformeerden hebben het. Barths „vervulde tijd"
is een miskenning van het middelaarswerk van den
Heere Christus.

Later meer.

K. S.

Prof. Haitjema, preekend over de Afscheiding.

De hoogleeraar Haitjema bezocht Ulrum en
preekte er over de Afscheiding. De preek is ver-
slagen; we zullen er dus eens over nadenken.
Tekst was Num. 14: 11a, 12b (schijnbaar recht),
20, 21 (wezenlijk onrecht der Afscheiding).

Redeneergang als volgt:

Mozes' volk had zijn leider groot onrecht gedaan.
Zoo ook de Hervormde Kerk ds de Cock.

Hiermee is dan het schijnbare recht der Schei-
ding opgeklaard... voor de zielen, voor dewelke
het schemert.

Want de geesten, die den bijbel nuchter lezen,
hebben natuurlijk al lang begrepen, dat het beeld
aan alle kanten mank gaat. Wie was de leider (de
Mozes) van de Hervormde Kerk? De Cock? Het
mocht wat. 't Is de synode geweest, dezelfde
synode, waarop prof. Haitjema het woord voert,
honderd jaar na De Cock. De Cock was knechtje
van de synode; heelemaal geen Mozes. Hij WERD

pas Mozes, toen hij zijn broederen ging verlossen,
en het waagde met Gods Woord.

Indien dus prof. H. een serieus woord gesproken
zou hebben, zou hij gezegd hebben: de synode
achtte zich geroepen om Mozes te zijn. Maar ze
is in 1834, gelijk in 1816, een karikatuur van
Mozes geworden, een tyran, die niet door het volk
getergd werd, doch die zelf het volk Gods tergde.

De onbijbelsche parallel van prof. H. is de
handhaving, na 100 jaar, van de pro-
bleemverschuiving, die vóór een eeuw
de synode der Herv. Kerk tot het ter-
gen van Gods volk verleid heeft.

En dan die verdere parallelen? Mozes zou vader
van een nieuw volk mogen worden. Dat beteekent
heel gewoon: stamvader van een nieuw vlee-
schelijk Israël. Prachtige parallel voor een
kerk-reformatie, voor leiderschap... voor het
opnemen van het ambt der geloovigen (Acte van
Afscheiding)!!!

De Cock had als Mozes de Scheiding moeten af-
bidden, zegt het synodelid prof. Haitjema. Net als
Mozes.

Maar Mozes had niets met een Afscheiding te
maken. Het ging in Num. 12 niet over afscheiding;
het liep alleen over de vraag, of de lijn van Israël
zou loopen over Mozes alleen, dan over Mozes
met de anderen mee. Geen schijn of schaduw van
eenig Afscheidingsprobleem.

De Cock had moeten afbidden...

Maar hij HEEFT afgebeden, gepleit tot het bit-
tere einde toe.

Doch de karikatuur-Mozes van 1834, de synode,
had daar geen ooren voor.

En dus had ze er geen ooren naar. Ze
scheidde De Cock af, snoerde hem den
mond, maakte van zijn gebeden een ka-
rikatuur, onttrok hun inhoud aan de
volksaantenne.

Toen wist De Cock, dat waar de gehoorzaamheid
wordt voortgezet, de verbondslijn wordt voortgezet.
En HIJ begreep, anders dan deze professor, dat
er tusschen Oud en Nieuw Testament verschil is;
dat dus een verbond met een volks-kerk niet be-
staat, omdat volk en kerk tegenwoordig anders
tegenover elkander staan dan onder Israël.

Het neo-calvinistische woord „volksdeel", aldus
prof. H. kreeg van God een dikke streep door zich
heen.

Dat kunnen de apologeten der karikatuur-
Mozessen van 1834 zich aantrekken, die hun
EIGEN, niet-op-scheiding-belustetrouwe
kinderen, gansch liberaal, al lang VOOR
1834, het separatistische volksdeel
scholden, en het afscheidenden met de boos-
doeners, die te zwijgen hadden, in de gevan-
genis.

De Cock had moeten afbidden... zegt prof. H.
Gerundirum Haitjemae.

Maar de gebeden van De Cock roepen nog
na een eeuw tot God tegen dezen omkeerder
van de rollen, die op De Cock een verwrongen
Mozes-bericht „loepast", om de aandacht af te lei-
den van de karikatuur, die de werkelijke re-
geerders van Gods volk in 1834 van Mozes
gemaakt hebben.

K. S.

„Horizon".

Eenigen tijd geleden is publicatie geschied van
een tijdschrift „Horizon". Ter voorkoming van
misverstand zij erop gewezen, dat ondergeteekende
zich uit den kring der medewerkers heeft terug-
getrokken.

K. S.

Indrukken van de Afscheidingsbijeenkomsten.

De verslagen van de bijeenkomsten, die ver-
leden week te Utrecht zijn gehouden ter her-
denking van de Afscheiding, hebben we in extenso
kunnen lezen in de kranten. Zelfs kregen we een
en andermaal bij ons uitgaan uit de zaal een
gedrukt resumé van wat we in de zaal hadden
gehoord.

Nog eens weer een verslag te geven is dan ook
volstrekt overbodig. Beter en vollediger dan de
dagbladpers het gedaan heeft kan een gelegen-
heids-reporter het nooit doen.

Maar wel is er plaats voor het weergeven van
enkele indrukken, niet omdat het ooggetuige-ver-
slag een gewenschte actualiteit is, doch omdat er
een element van waarde ligt in de poging de sfeer
van deze herdenking te benaderen.

Want die sfeer was een van de belangrijkste ver-
schijnselen van de Utrechtsche dagen.

Voorzover we haar onder woorden kunnen
brengen was ze die van dankbare stemming in
het besef van groote bewelddadiging.

De toon van geheel deze gedachtenisviering was
gegrepen in den tekst, dien Dr Dijk ter overden-
king in den bidstond zich had gekozen: „En ik
heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij ge-
geven hebt, opdat zij één zijn, gelijk als wij één
zijn."

Die toon klonk ook door in het openingswoord
van Dr Colijn, toen hij zei, dat we niet waren
samengekomen om ons te verheugen over de breu-

ken, die in het Gereformeerd Protestantisme wa-
ren geslagen.

En die toon bepaalde en beheerschte de sfeer.
Er was noch in het optrekken van de groote
schare, noch in haar samenzijn, noch in wat
er is gesproken, noch in wat er is gedaan iets, dat
den broeder in Christus, die tot een ander kerk-
verband behoort, grieven kon.

Er werden geen theologische en dogmatische
scheidingslijnen getrokken, maar de openbaar-
wording van de eenheidsgedachte, zoowel van de
Kerk met Haar Hoofd als van de leden onderling
in Christus Jezus, werd als eisch voorgehouden.

Er werd niet gezegd, dat we roem moesten dra-
gen op wat we in deze bijeenkomsten zouden
herdenken, maar de nadruk werd er op gelegd,
dat ons ootmoed moest bekleeden, en alle roem van
mensen behoorde weg te vallen.

Alle spreken en bidden was geconcentreerd op
het „God heeft bij ons wat groots verricht".

En die stemming bracht de sfeer van dankbare
erkenning.

Ook in het onderling verkeer van de honderden
die waren samengestroomd was er die sfeer.

In de gesprekken leefde diezelfde dankbare er-
kenning. Telkens kwam tot uiting het treffende, dat
Ds Douma releveerde, toen hij er op wees dat vier
ministers der Kroon, onder wie de minister-pre-
sident en de minister van justitie, aanwezig waren,
om te getuigen van de belangstelling der Regeering
bij de herdenking van wat voor honderd jaar door
de Regeering werd beboet en met arrest gestraft;
en er was de gedurige verwondering over het feit,
dat de groote zaal van Tivoli veel te klein bleek
voor de herdenking van bijeenkomsten in huiska-
mers en schuren en schippersroefjes.

Wat de viering van het eeuwfeest der Scheiding
onvergetelijk heeft gemaakt voor ieder, die er aan
heeft deelgenomen, was die sfeer, was dat sterk-
sprekende besef van groote bewelddadiging, dat
den geest van het gezamenlijk en in groepjes
bijeën zijn typeerde.

* * *

Al dadelijk het begin stond op een hoog plan.
De opening van de Historische Tentoonstelling in
de collegezaal van het Geografisch Instituut voor
een kring van genoodigden, was een voortreffelijke
inzet.

Prof. Dr A. Goslinga, de voorzitter van het
tentoonstellingscomité, zette in een korte rede
de betekenissen uiteen, van wat samengebracht was
als documenteering van de geschiedenis der Af-
scheiding tot 1854. En de rondgang, die daarna de
aanwezigen maakten langs de met zorg en kennis
van zaken gerangschikte verzameling in de hal
van het gebouw bevestigde zijn woorden. Wat
we daar zagen, o.m. in de collecties papieren
van het Rijksarchief, in de bijdragen, die door
Dr Kijzer waren afgestaan, in de authentieke
stukken van de allereerste jaren, in de vele boeken
en brochures van vroegeren en lateren tijd, bewees
den grooten invloed, dien de Scheidingsbeweging
op het godsdienstig leven der 19e eeuw heeft
geoefend. En de beschrijvende catalogus, die den
genoodigden werd ter hand gesteld, was een uit-
nemende gids. Die catalogus is het olijvende van
deze expositie, want hij bewaart, wetenschappelijk
geordend, de precieze aanwijzing van het mate-
riaal, dat voor de studie van de Afscheiding voor-
handen is en kan uitgangspunt zijn voor verdere
verzameling en completeering.

* * *

Toen kwam de bidstond in de overvolle Wes-
terkerk.

In het „Versterk, hetgeen Gij hebt gewrocht",
dat de aanvangsbede was en de verzekerdheid
van het „Gij toch, Gij zijt hun roem, de kracht
van hunne kracht", die in volle accoorden daar-
overheen ruischte, werd de intonatie gegeven, die
de herdenkingsdagen zou bezielen. En in het bid-
den en spreken, dat daarop volgde, werden de
harten gestemd op de erkenning van het groote,
dat God gewrocht had.

Dat was de inzet der herdenking en door dien
inzet werd ze gestempeld.

Wat daarna volgde, de begroetingsamenkomst
in 't Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen,
was de transpositie van dien toon der dankbaar-
heid in de onderlinge gesprekken.

* * *

Donderdagochtend begonnen de Tivoli-vergade-
ringen.

En weer was er aanstonds de sfeer der erken-
tenis: in het treffende psalmvers, dat werd gezon-
gen, in het krachtige openingswoord van den voor-
zitter, die het „geen menschenwerk, maar Gods
werk" vooropstelde, in de breed uitgewerkte be-
wijsvoering van Prof. Schilder, dat de beweging
der Scheiding was een voortbouwen op het fun-
dament der apostelen en profeten, niet een werk
van mensen, maar een openbaring Gods.

En alweer, ontroerend duidelijk, in de rede van
Dr Colijn bij den aanvang der middagvergadering.
Daar werd, voor een compacte schare, die tot in de
uiterste hoeken de groote zaal vulde, voor een uit-
gelezen gezelschap van hooge autoriteiten van
Staat en Stad, voor een breeden kring van leiders
op kerkelijk en politiek terrein, en — door de